

Myndigheten för kulturanalys

Projekt med kulturanknytning i EU:s struktur- och investeringsfonder 2023

2024-06-27

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
EU:s programperiod 2021–2027	4
Metod och material.....	5
Svenska projekt med kulturanknytning	5
Datainsamling	5
Beviljade medel.....	6
Disposition.....	6
De europeiska struktur- och investeringsfonderna	7
Resultat	9
Beviljade projekt i de europeiska struktur- och investeringsfonderna	9
Över 106 miljoner till projekt med kulturanknytning 2022	9
Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).....	11
Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)	12
Socialfonden.....	13
Programperiod ESF+ 2021–2027	14
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling	14
Landsbygdsprogrammet	15
Lokalt ledd utveckling.....	17
Avslutande diskussion	19
Referenser	20
Bilaga 1. Metod	21
Bedöma kulturanknytning.....	21
Landsbygdsprogrammet och LLU	21
Beviljade EU-medel.....	25
Beslutsdatum.....	25
Bilaga 2. Tabeller	26

Sammanfattning

Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) har i uppdrag att redovisa en samlad uppföljning och analys av utfallet av svenska projekt med kulturanknytning som har beviljats stöd från de europeiska struktur- och investeringsfonderna 2021–2027, inklusive projekt inom de territoriella samarbetsprogrammen.

Rapporten följer utfallet av Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. De program som undersöks inom fonderna är

- de regionala strukturfondsprogrammen
- det nationella regionalfondsprogrammet
- europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)
- Europeiska socialfonden plus
- landsbygdsprogrammet
- lokalt ledd utveckling (LLU).

Information om beviljade projekt inom programmen inhämtas, och genom beskrivningarna bedöms projektens kulturanknytning. Under 2023 beviljades 196 svenska projekt som bedöms ha kulturanknytning. De beviljades över 257 miljoner kronor i EU-medel. Bland 2023 års projekt finns flera som är inriktade mot kulturturism och besöksutveckling. Flest projekt med kulturanknytning finns inom landsbygdsprogrammet och lokalt ledd utveckling (LLU), där ett stort antal projekt handlar om underhåll av byggnader och andra kulturmiljöer.

Inledning

Myndigheten för kulturanalys har enligt sin instruktion ett uppdrag att senast den 30 juni varje år redovisa en samlad uppföljning och analys av utfallet av svenska projekt med kulturanknytning som har beviljats stöd från de europeiska struktur- och investeringsfonderna 2021–2027, inklusive projekt inom de territoriella samarbetsprogrammen.

Tidigare har Statens kulturråd (Kulturrådet) utfört uppdraget tillsammans med Riksantikvarieämbetet (RAÄ). Årets publikation är den tredje som Kulturanalys tar fram.

Rapporten följer upp utfallet av program inom Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. De program som undersöks inom fonderna är

- de regionala strukturfondsprogrammen
- det nationella regionalfondsprogrammet
- europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)
- Europeiska socialfonden plus
- landsbygdsprogrammet
- lokalt ledd utveckling (LLU).

EU:s programperiod 2021–2027

Uppdraget följer den nya programperioden som har förhandlats fram för struktur- och investeringsfonderna. De fem målen för EU:s investeringar 2021–2027 är

- ett smartare EU tack vare innovation, digitalisering, ekonomisk omvandling och stöd till småföretagen
- ett grönare, koldioxidfritt EU som genomför Parisavtalet och investerar i energiomställning, förnybara energikällor och klimatarbete
- ett mer sammankopplat EU, med strategiska transportnät och digitala nät
- ett mer socialt EU som följer principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och stödjer bra arbetstillfällen, utbildning, kompetens, social inkludering och en jämlik hälso- och sjukvård
- ett EU som står närmare medborgarna och stödjer lokala utvecklingsstrategier och hållbar stadsutveckling i hela EU.

Samtliga program utom Central Baltic, Kolarctic och Interact beviljade medel under 2023. Espon har utelämnats ur redovisningen, då data inte går att få ut på det sätt som redovisningen kräver.

Metod och material

Svenska projekt med kulturanknytning

Rapportens syfte är att redovisa beviljade EU-medel till svenska projekt med kulturanknytning. Med svenska projekt avses, nu liksom tidigare, projekt i vilka svenska parter är projektägare eller samarbetspart. Det betyder att mängden svensk involvering varierar mellan projekten. Liksom vid tidigare års redovisning har uppgifter om EU-medel bland Interreg-projekten inhämtats per partner där så varit möjligt. Bara den delen av de beviljade projektmedel som går till svensk partner redovisas.

Bedömningen bygger på en tolkning av begreppet kulturanknytning. Det innebär att projekten ska ha någon form av koppling till konst, kultur, design, medier, spelkultur eller kulturarv. Tolkningen omfattar projekt som i sin beskrivning innehåller element av kultur, bildkonst, teater, dans, musik, film, museer, hantverk, formgivning, arkiv, bibliotek, gastronomi, medier, spelkultur, kulturmiljö, kulturarv eller kulturhistoria (Kulturrådet 2021). Det betyder att projekt inom till exempel kulturella och kreativa branscher (KKB) inkluderas. KKB är verksamheter som bygger på kulturella värden och/eller konstnärliga och andra kreativa uttryck. Verksamheten kan vara marknadsorienterad eller inte (SOU 2022:44).

I årets rapport har området spelkultur lagts till definitionen av projekt med kulturanknytning. Detta har gjorts för att definitionen mer ska likna en som används när Kulturanalys mäter kulturvanor och kulturutövande, då de flesta projekt med kulturanknytning handlar om utövande eller deltagande på något sätt. Metodmässigt är ambitionen att i så stor utsträckning som möjligt använda samma metod som tidigare använts av Kulturrådet och RAÄ för att bedöma projekt. Liksom tidigare år har projekten som redovisas i rapporten såväl starka som svaga kopplingar till kultur.

Urvalet har gjorts efter genomgång av projektbeskrivningar till beviljade projekt inom de regionala strukturfondsprogrammen, det nationella regionalfondsprogrammet, Interreg och socialfondsprogrammet. Därefter har bedömning gjorts om projekten har kulturanknytning eller inte, med utgångspunkt i definitionen som beskrivs ovan. Projekt i landsbygdsprogrammet och LLU har, på grund av sitt stora antal, först valts ut efter kategorier samt genomsökts med hjälp av sökord för att identifiera eventuell kulturanknytning. Sedan har projektens beskrivningar lästs och projekten bedömts ha kulturanknytning eller inte. Läs mer utförligt om hur projekten bedömts i bilaga 1.

Datainsamling

I rapporten redovisas antal projekt, projekt med kulturanknytning och beviljade EU-medel. Information om projekten inhämtas från olika källor, baserat på hur administrationen av programmen och programområdena ser ut.

Data om projekt inom de regionala strukturfonderna och det nationella regionalfondsprogrammet har levererats från Tillväxtverket tillsammans med data för Interreg-programmen AURORA, Öresund-Kattagatt-Skagerrak och Sverige-Norge. Uppgifter

om övriga program inom Interreg har lämnats av kontaktpersoner på de svenska kontoren eller hämtats på programmens hemsidor. Redovisningen av landsbygdsprogrammet och LLU bygger på data från Jordbruksverket. Där det har behövts har uppgifter kompletterats från webbplatser hos Tillväxtverket, de olika programkontoren och EU-fonder.se.

Projekten i rapporten redovisas efter första beslutsdatum om beviljat stöd.

Beviljade medel

De projekt som ligger till grund för data i rapporten har kommit olika långt i genomförande och fått olika mycket utbetalt under innevarande programperiod. För att kunna utvärdera programperioden innan den är slut redovisas siffror som baseras på beviljade projekt och beviljat belopp för de år de beslutats.

Andelen EU-medel av den totala finansieringen varierar vanligtvis mellan 60 och 80 procent i programmen och programområdena.

Valutan som redovisas i rapporten är SEK. I tabeller redovisas belopp i tusentals kronor. Uppgifter om projekt inom Interreg lämnas i euro, och därför används den av regeringen beslutade kursen 10 kronor per euro vid beräkning av finansiella ramar för ett program eller en del i en åtgärd som EU finansierar (Förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten).

Disposition

Den första delen av rapporten, inledningen, innehåller en beskrivning av uppdraget, metoden samt de data och information som har inhämtats. I den andra delen ges en översikt av de europeiska struktur- och investeringsfonderna och vilka program samt programområden som är kopplade till respektive fond. Sedan följer ett resultatkapitel där resultatet för 2023 och utfall över tid presenteras. I den fjärde delen avslutas rapporten med en kort diskussion av resultaten.

Bilaga 1 beskriver metoden för bedömningar mer utförligt och bilaga 2 innehåller tabeller över antalet projekt med kulturanknytning och deras beviljade medel från struktur- och investeringsfonderna över tid.

De europeiska struktur- och investeringsfonderna

En stor del av EU:s budget går till åtta fonder som har fem mål¹:

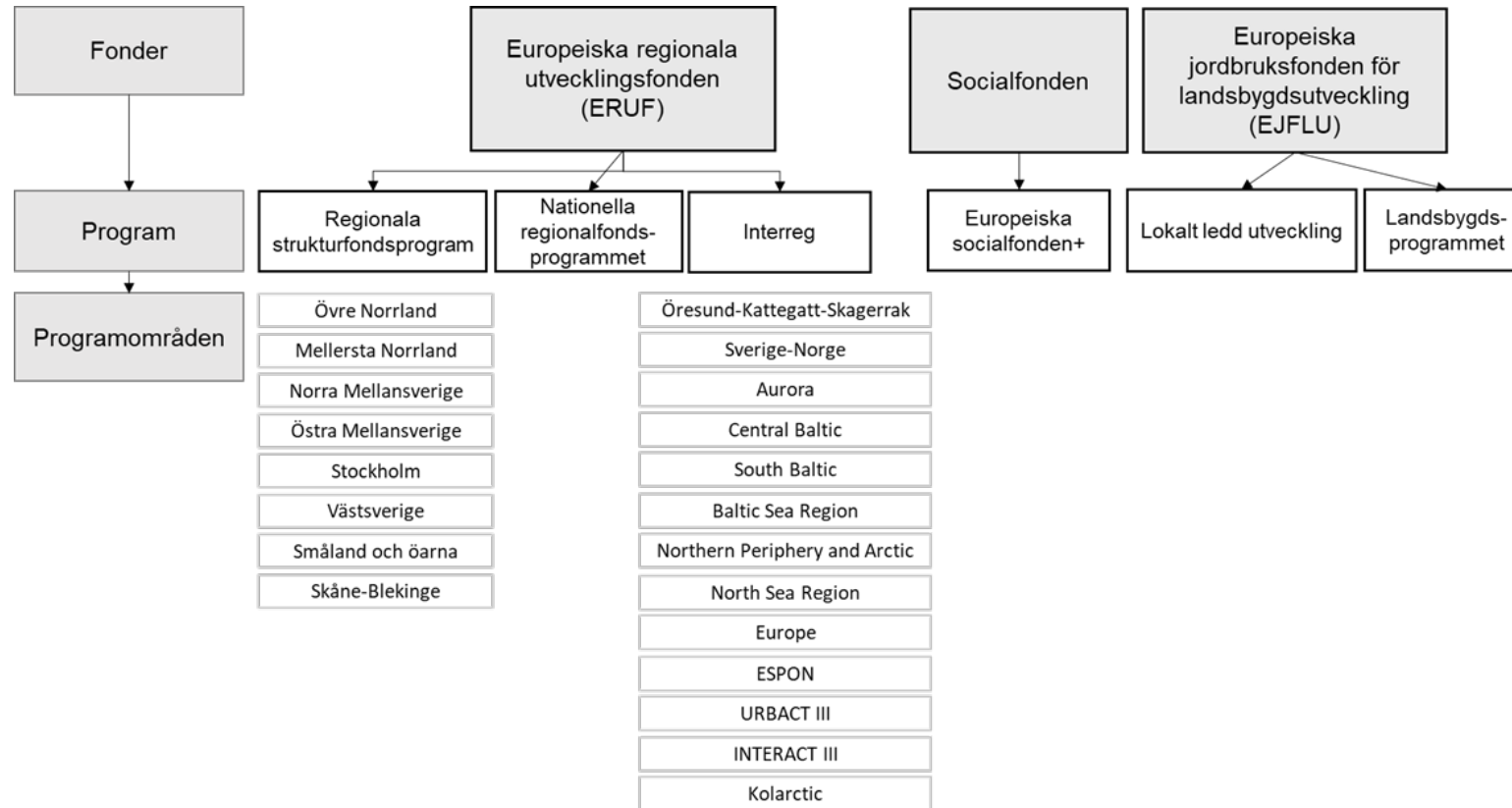
- Ett konkurrenskraftigare och smartare EU genom stöd till innovativ och smart ekonomisk omvandling och regional bredbandsutbyggnad.
- En omställning till en grönare ekonomi med noll nettoutsläpp och ett motståndskraftigt EU genom stöd till en ren och rättvis energiomställning, gröna och blå investeringar, den cirkulära ekonomin, begränsning av klimatförändringar, klimatanpassning, riskförebyggande, riskhantering och hållbar mobilitet i städer.
- Ett mer sammanlänkat Europa genom bättre mobilitet.
- Ett mer socialt och inkluderande EU genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter.
- Ett EU närmare medborgarna genom en hållbar och integrerad utveckling av alla typer av territorier och lokala initiativ.

Fonderna förvaltas av kommissionen och EU-länderna gemensamt. Varje fond har särskilda mål som fastställs i respektive förordning.

I rapporten undersöks projekt som finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+ och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Inom varje fond finns program, och inom flera program finns programområden.

¹ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode/common-provisions-regulation_sv

Figur 1. Fonder, program och programområden som undersöks i rapporten

Resultat

I kapitlet redovisas resultatet från uppföljningen av projekt inom Europeiska regionala utvecklingsfonden, Socialfonden och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Först presenteras resultat för år 2023, sedan presenteras hur utfallet sett ut i jämförelse med 2022. Därefter redovisas resultat per program och programområde kopplat till fonderna.

År 2022 och år 2023 är inte helt jämförbara med varandra eftersom 2022 var ett uppstartsår för de flesta programmen och några inte hade kommit igång alls. Förändringar jämfört med föregående år kan vara en indikation på att programmet startat upp ordentligt och att 2023 skulle kunna ligga närmare ett ”normalår”. För att få mest rättvisande utfall av programmen bör därför en analys göras för hela programperioden när programmen är slut.

Beviljade projekt i de europeiska struktur- och investeringsfonderna

Över 257 miljoner till projekt med kulturanknytning 2023

Totalt 196 svenska projekt med kulturanknytning beviljades medel från något program inom fonderna 2023. Flest projekt med kulturanknytning fanns inom landsbygdsprogrammet. Det var också inom landsbygdsprogrammet som flest projekt beviljades medel.

Tabell 1. Finansiering av projekt med kulturanknytning 2023, antal, andel och i tusentals kronor

Program	Antal projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Total finansiering	Andel medel till projekt med kulturanknytning
De regionala strukturfondsprogrammen	11	67 642	2 457 027	2,7 %
Det nationella regionalfondsprogrammet	0	0	301 638	0
Interreg	19	89 382	1 804 144	5,0 %
Europeiska socialfonden+	8	52 826	2 468 945	2,1 %
Landsbygdsprogrammet	95	24 218	264 802	9,1 %
Lokalt ledd utveckling	63	22 667	90 163	25,1 %
Summa	196	256 735	7 386 719	3,5 %

För alla inkluderade program beviljades 196 projekt med kulturanknytning medel. De beviljade medlen uppgick till 257 miljoner kronor, vilket motsvarar 3,5 procent av alla beviljade medel under 2023.

Det program som beviljade medel till flest projekt med kulturanknytning var landsbygdsprogrammet, 48 procent av alla beviljade projekt, vilket motsvarar 95 program. Inom programmet lokalt ledd utveckling beviljades 63 projekt med kulturanknytning medel, vilket motsvarar 32 procent av samtliga beviljade projekt med kulturanknytning. Även om många projekt beviljades medel från de två volymmässigt största programmen, fick flertalet av projekten relativt små belopp. De båda programmen tillsammans stod för 18 procent av totalt beviljat belopp till projekt med kulturanknytning.

Ser vi på programmen vart och ett för sig är andelen projekt med kulturanknytning högst inom lokalt ledd utveckling där andelen av samtliga beviljade projekt med kulturanknytning var 27 procent, följt av landsbygdsprogrammet där 7 procent av alla beviljade projekt hade kulturanknytning.

De program som beviljade störst belopp till projekt med kulturanknytning var Interreg, 19 projekt motsvarande totalt 89 miljoner kronor. De program som beviljande näst störst belopp till projekt med kulturanknytning var de regionala strukturfondsprogrammen som beviljade 11 projekt totalt 68 miljoner kronor.

Andel EU-medel till projekt med kulturanknytning har ökat

Under 2023 har medel beviljats inom de regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet, vilket det inte gjordes under 2022. Under 2023 beviljade de undersökta fonderna totalt 7 387 miljoner kronor till projekt som sökt medel. Detta motsvarar en ökning på 78 procent jämfört med 2022. Orsaken är att de regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet beviljat medel under 2023 till skillnad från 2022 då inga medel beviljades för innevarande programperiod. Under 2023 beviljades projekt med kulturanknytning totalt 257 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning på 142 procent jämfört med 2022.

Liksom tidigare år beviljades inte projekt inom alla program och programområden. Tre programområden inom Interreg beviljade inte heller några projekt jämfört med två projekt under 2022.

Respektive programområde beskrivs utförligare senare i rapporten.

Tabell 2. Finansiering av projekt med kulturanknytning 2022–2023, andel och i tusentals kronor

Program	Totalt 2022	Medel till kultur 2022	Andel medel till kultur 2022	Totalt 2023	Medel till kultur 2023	Andel medel till kultur 2023
De regionala struktur-fondsprogrammen	0	0	-	2 457 027	67 643	2,8 %
Det nationella regional-fondsprogrammet	0	0	-	301 638	0	0,0 %
Socialfunds-programmet	1 563 609	17 953	1,1 %	2 468 945	52 826	2,1 %
Landsbygds-programmet	432 137	22 835	5,3 %	264 802	24 218	9,1 %
LLU	138 024	27 924	20,2 %	90 163	22 667	25,1 %
Interreg	2 023 253	37 440	1,9 %	1 804 144	89 382	5,0 %
Summa	4 157 023	106 152	2,6 %	7 386 719	256 736	3,5 %

För en längre jämförelse över tid med bland annat antalet projekt med kulturanknytning, se tabell 7 i bilaga 2.

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

ERUF, där de regionala struktur-fondsprogrammen, det nationella regional-fonds-programmet och Interreg ingår, har målet för programperioden 2021–2027 att främja hållbar utveckling och sysselsättning i alla Europas regioner. I programperioden 2021–2027 går investeringarna främst till områdena Forskning & Innovation, Digitalisering & Bredband, Miljö & Klimat, Kompetensförsörjning, Transporter & Resande och Företag & Näringsliv.

EU och den svenska regeringen har bestämt att Regionalfonden ska arbeta mot tre politiska mål:

- ett smartare Europa – alla program
- ett grönare Europa – alla program
- ett mer sammanlänkat Europa – enbart programmen Övre Norrland och Mellersta Norrland.

Under varje temaområde och politiskt mål finns också specifika mål.

Inga projekt från de regionala struktur-fondsprogrammen eller det nationella regional-fonds-programmet beviljades år 2022, även om de hade utlysningar i slutet av året, vilket gör att jämförelser mellan 2022 och 2023 inte går att göra för dessa program.

Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)

Interregs mål är att utveckla samarbetet över nationsgränser. Programmet finansieras inom ERUF. Interreg har en budget på drygt 8 miljarder euro (i 2018 års priser) för perioden 2021–2027. EU:s del av finansieringen ligger på max 80 procent.

Utöver ERUF:s mål finns två Interreg-specifika mål:

- Bättre samarbetsstyrning genom åtgärder som ska förbättra den institutionella kapaciteten hos myndigheter, effektivisera den offentliga förvaltningen, få bort gränshinder samt bygga upp ömsesidigt förtroende mellan människor.
- Ett tryggare och säkrare Europa genom externa åtgärder, i synnerhet det som rör gränspassage, rörlighet över gränser och migrationshantering, inklusive skydd av migranter.

En skillnad mot föregående programperiod är att Interreg Nord och Interreg Botnia-Atlantica slås samman och bildar ett helt nytt program: Interreg Aurora. De ingående programmen presenteras i listan nedan:

- Sju gränsregionala program: Öresund-Kattegatt-Skagerrak, Sverige-Norge, Aurora, Kolarctic, Central Baltic Programme och South Baltic Programme.
- Tre transnationella program: Northern Periphery and Arctic Programme, Baltic Sea Region Programme och The North Sea Region Programme.
- Fyra interregionala program: ESPON, Interact, Interreg Europe och URBACT III.

De gränsöverskridande programmen ska enligt förslaget fokusera mer än tidigare på institutionellt samarbete, att få bort hinder för samarbete över gränserna och att utveckla gemensamma tjänster.

Nästan 90 miljoner till kulturanknutna projekt inom Interreg

Under 2023 beviljades 201 projekt medel inom Interreg, vilket är en ökning med 3 procent jämfört med 2022. Totalt beviljades projekten 1 804 miljoner kronor, vilket motsvarar en minskning på 11 procent jämfört med 2022. Andelen av medlen som gick till projekt med kulturanknytning har ökat till 89 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning på 139 procent jämfört med 2022.

Ökningen beror i stort sett på tre olika faktorer:

- Programområdet Sverige-Norge har fler beviljade projekt under 2023 och står för en större andel av den beviljade ersättningen under 2023.
- Programområdet Öresund-Kattegatt-Skagerrak har fler beviljade projekt under 2023 och står för en större andel av den beviljade ersättningen under 2023. Under 2023 har dessutom projekt med kulturanknytning beviljats, vilket inte var fallet under 2022.
- Programområdet AURORA har ökat sin andel av den totala finansieringen under 2023 samtidigt som andelen beviljad ersättning till kulturanknutna projekt ökat från 6,4 procent till 27 procent under 2023.

Tabell 3. Projekt i Interreg 2023, antal, andel och i tusentals kronor

Programområde	Totalt antal projekt	Total finansiering	Antal projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Andel medel till kulturanknytning
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	29	382 498	2	12 214	3,2 %
Sverige-Norge	36	170 459	8	36 250	21,3 %
Aurora	32	149 596	6	40 396	27,0 %
Central Baltic	0	0	0	0	0,0 %
South Baltic Cross-Border Cooperation Programme	10	31 842	0	0	0,0 %
Baltic Sea Region	25	117 872	2	392	3,3 %
Northern Periphery and Arctic	8	8 099	1	129	16,0 %
North Sea Region	40	902 014	0	0	0,0 %
Europe	16	40 116	0	0	0,0 %
ESPON	-	-	-	-	-
URBACT IV	5	1 648	0	0	
INTERACT	-	-	-	-	-
Kolarctic	-	-	-	-	-
Summa	201	1 804 144	19	89 382	5,0 %

Kommentar: - betyder att uppgifter saknas. Till skillnad från vid förra årets redovisning redovisas bara de medel som har gått till svenska partner. Eftersom syftet med det externa gränsöverskridande samarbetsprogrammet Kolarctic är samarbete med Ryssland har programplaneringen för perioden 2021–2027 avbrutits. Kommissionen har inlett diskussionen med medlemsstaterna om omfördelning av ERUF-medel som har reserverats för programmet 2021–2027. Interact beviljade inga medel under 2023.

Socialfonden

Europeiska socialfonden+ (ESF+) är EU:s främsta verktyg för att främja sysselsättning i Europa. Programmet för ESF+ ska stödja det politiska målet ”Ett mer socialt och inkluderande Europa” genom genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

För att främja kompetensutveckling och motverka utanförskap fokuserar Socialfonden på fem programområden:

- öka möjligheten för ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla
- öka övergångarna till arbete
- minska risken för ekonomisk utsatthet
- öka kapaciteten i den glesta geografien
- social innovation, ökade övergångar till arbete och sysselsättningsinitiativet för unga.

Programperiod ESF+ 2021–2027

Under 2023 beviljade Europeiska socialfonden+ ökade antalet beviljade projekt från 207 år 2022 till 289 år 2023. Av dessa projekt hade 8 stycken kulturanknytning, jämfört med 3 projekt under 2022, vilket motsvarar en ökning på 166 procent. Även andelen av beviljade medel ökade mellan 2022 och 2023, från 1,1 procent till 2,1 procent. React-EU, som var ett initiativ för att minska konsekvenserna av covid-19-pandemin, har kunnat användas inom ESF+ till och med 2023. Bland projekten som beviljades medel 2022 fanns det projekt i den gamla perioden ESF 2014–2020.

Tabell 4. Projekt i socialfondsprogrammet 2023, antal, andel och i tusentals kronor

Program	Totalt antal projekt	Total finansiering	Antal projekt med kulturanknytning	Medel till kulturanknytning	Andel medel till kulturanknytning
Europeiska socialfonden+ 2022	207	1 563 609	3	17 953	1,1 %
Europeiska socialfonden+ 2023	289	2 468 945	8	52 826	2,1 %

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling stödjer EU:s politik för landsbygdsutveckling. Den finansierar landsbygdsutvecklingsprogram i medlemsstaterna och i unionens regioner. Programmen utformas gemensamt av EU-kommissionen och medlemsstaterna med utgångspunkt i de strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingspolitiken som har antagits av Europeiska rådet och prioriteringarna i de nationella strategiska planerna.

Fonden fokuserar på tre huvudmål under programperioden:

- att stärka jordbrukets konkurrenskraft
- att säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder
- att uppnå en balanserad territoriell utveckling av landsbygdsekonomier och samhällen på landsbygden, inklusive sysselsättningsskapande och upprätthållande åtgärder.

År 2021 förlängde EU-kommissionen landsbygdsprogrammet, där också lokalt ledd utveckling ingår, med perioden 2021–2022. Det tillkom också extra medel. Det innebär att den förra perioden löpte mellan 2014 och 2022. Den nuvarande programperioden började 2023 och pågår till 2027.

Landsbygdsprogrammet

Målet med landsbygdsprogrammet är att utveckla lantbruk och landsbygder för att skapa en attraktiv landsbygd. Stöden i landsbygdsprogrammet ska bidra till prioriterade mål inom miljö och klimat, konkurrenskraft inom jordbruk, trädgård, rennärning och skogsbruk samt utveckling av nya jobb på landsbygden. De prioriterade målen är uppdelade i fokusområden. Jordbruksverket, länsstyrelserna, Skogsstyrelsen, Sametinget och Tillväxtverket ansvarar för ersättningarna och stöden inom landsbygdsprogrammet.

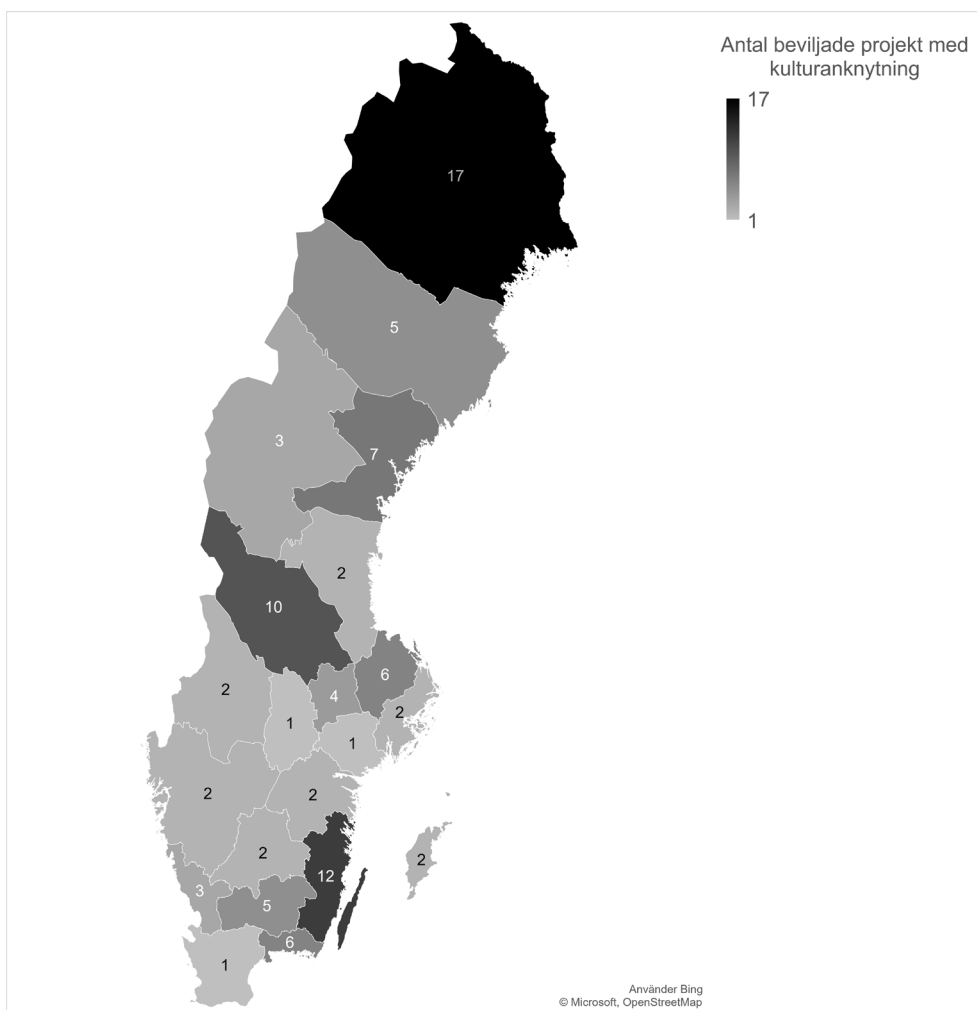
Under 2023 beviljades totalt 1 298 projekt medel från landsbygdsprogrammet, varav 95 hade någon anknytning till kultur. Totalt beviljades 265 miljoner kronor i EU-medel, och projekt med kulturanknytning stod för 9,15 procent av de beviljade medlen. Jämfört med 2022 har antalet beviljade projekt minskat med 34 procent, och totalt beviljade medel har minskat med 39 procent. Antalet kulturanknutna projekt har minskat med 26 procent, medan beviljade medel till kulturanknutna projekt har ökat med 6 procent. Många av projekten gick till underhåll eller restaurering av kulturmiljöer och byggnader.

Tabell 5. Projekt i landsbygdsprogrammet 2023, antal, andel och i tusentals kronor

Program	Totalt antal projekt	Total finansiering	Antal projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Andel medel till projekt med kulturanknytning
Landsbygdsprogrammet 2022	1 973	432 137	128	22 835	5,3 %
Landsbygdsprogrammet 2023	1 298	264 802	95	24 218	9,1 %

I år redovisas också antal projekt med kulturanknytning per län. Av de beviljade projekten med kulturanknytning fanns flest i Kalmar län (15). Norrbottens län hade näst flest (14).

Figur 2. Projekt med kulturanknytning inom landsbygdsprogrammet per län 2023, antal

Lokalt ledd utveckling

Lokalt ledd utveckling bedrivs genom geografiskt etablerade leaderområden. Leader är en benämning på en samverkansmetod där privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans för att bidra till lokal utveckling genom att möjliggöra engagemang i, och en plattform för, utveckling av bygden, både på landsbygden och i staden. Målet är att skapa attraktiva områden med konkurrenskraftig verksamhet, nya företag och fler jobb.²

Finansieringen inom LLU kommer från fyra EU-fonder: Landsbygdsfonden, Havs- och fiskerifonden, Socialfonden och Regionala utvecklingsfonden, men den fördelas genom LLU. Det finns 40 leaderområden i Sverige som är godkända av Jordbruksverket. I områdena är det möjligt att söka pengar till projekt från lokala leaderkontor.

Under 2023 beviljades 235 projekt ersättning inom LLU. Av dessa bedömdes 63 ha kulturanknytning, vilket motsvarar 27 procent. Jämfört med 2022 har det totala antalet projekt som beviljats medel minskat med nästan hälften, och antalet projekt med kulturanknytning har minskat med 23 procent. Totalt beviljade medel har minskat med 35 procent jämfört med 2022, och beviljade medel till projekt med kulturanknytning har minskat med 19 procent. Detta betyder att andelen av de beviljade medlen som gick till projekt med kulturanknytning ökade under 2023, från 20 procent till 25 procent jämfört med 2022. Det är den största andelen medel till kulturanknutna projekt inom något av programmen. Liksom tidigare år beviljades många byföreningar, hembygdsföreningar och några kulturföreningar medel till underhåll och utveckling av kulturrelaterade platser, särskilt många med fokus på kulturarv.

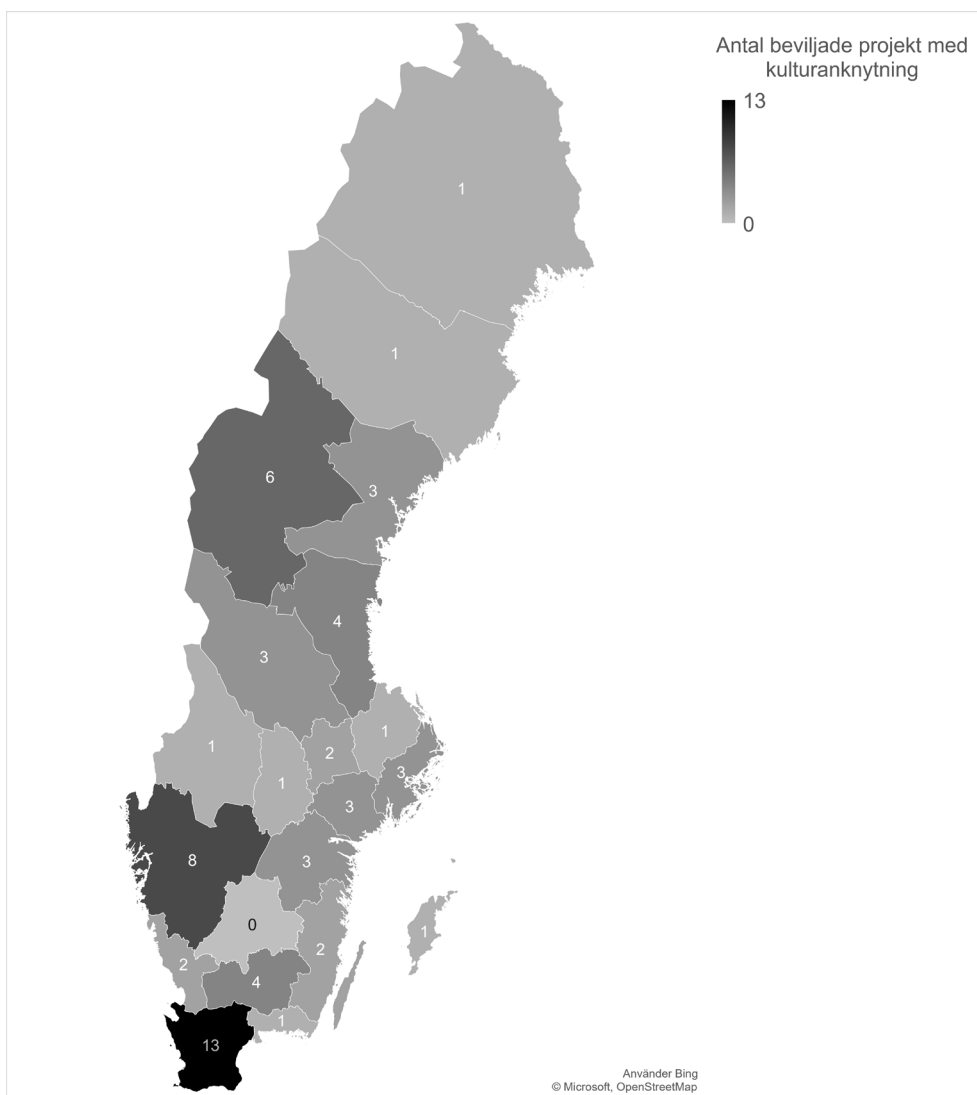
Tabell 6. Projekt i lokalt ledd utveckling 2022 och 2023, antal, andel och i tusentals kronor

Program	Totalt antal projekt	Total finansiering	Antal projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Andel medel till projekt med kulturanknytning
Lokalt ledd utveckling 2022	434	138 024	82	27 924	20,2 %
Lokalt ledd utveckling 2023	235	90 163	63	22 667	25,1 %

Flest projekt var placerade i Skåne län där 13 projekt fanns. Näst flest projekt, 8 stycken, beviljades i Västra Götalands län.

² <https://jordbruksverket.se/stod/lokalt-ledd-utveckling-genom-leader/leader-2014-2022/det-har-ar-lokalt-ledd-utveckling-genom-leader-2014-2022>

Figur 3. Projekt med kulturanknytning inom LLU per län 2023, antal

Avslutande diskussion

Under 2023 hade de flesta programmen kommit igång och fattat beslut om EU-medel. Totalt beviljades 196 projekt med kulturanknytning medel under 2023, vilket är en minskning med 13 procent jämfört med 2022. Av de totala beviljade EU-medlen inom programmen gick 3,5 procent till projekt med kulturanknytning. Eftersom programmen varierar mellan åren, i form av utlysningar och medel att fördela, är det svårt att säga något om trender över tid. Även om antalet projekt minskat hade det totala beviljade beloppet ökat med 142 procent från 106 miljoner kronor till 257 miljoner kronor. Ökningen skedde till största delen inom de regionala strukturfondsprogrammen, Interreg och Europeiska socialfonden+.

De regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet fattade inga beslut under 2022 men var igång under 2023. Interregprogrammet Sverige-Norge kom igång ordentligt under 2023 och beviljade 36 projekt medel under året, vilket ska jämföras med 5 beviljade projekt under 2022. Även AURORA beviljade mer medel till kulturanknutna projekt under 2023.

Bedömningen av kulturanknytning utgår från att det är projekt som i beskrivningen inkluderar kultureller aktiviteter eller innehåller element av kultur. Bedömningen innebär att det finns projekt där endast en del av summan går direkt till kultur. I årets bedömning har även projekt med innehåll av spelkultur inkluderats för att definitionen då mer liknar den som används i Kulturanalys rapporter om kulturvanor och registerstudier.

Det är viktigt att betona att EU-finansieringen endast utgör en del av den totala finansieringen av projekten. Den varierar vanligtvis mellan 60 och 80 procent.

Referenser

Förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

Kulturanalys (2022). *Projekt med kulturanknytning i EU:s struktur- och investeringsfonder 2021*. Myndigheten för kulturanalys: Göteborg.

Kulturrådet (2021). *Struktur- och investeringsfonder 2020*. Statens kulturråd: Stockholm.

SOU 2022:44. *Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher*.

Bilaga 1. Metod

Bedöma kulturanknytning

Kulturanalys har samlat in projekten från Europeiska regionala utvecklingsfonden inklusive Interreg och Europeiska socialfonden genom att efterfråga vilka projekt med svenska partner som har beviljats medel. Förfrågan skickades till de olika programmen eller programområdenas kontor eller kontaktpersoner. Sedan kompletterades uppgifterna där det krävdes, bland annat med beskrivningar av projekten och beviljat belopp från Tillväxtverkets projektbank.

Kulturanknytning betyder att projektet har koppling till konstarter, medier, bildning eller kulturarv. Metoden för att ta fram och identifiera projekt med kulturanknytning har tagits fram av Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet.

Projekt som innehåller element av till exempel kultur, bildkonst, teater, dans, musik, film, museer, hantverk, formgivning, arkiv, bibliotek, gastronomi, medier, kulturmiljö, kulturarv, spelkultur och kulturhistoria anses ha kulturanknytning. I bedömningarna har hantverksprojekt inkluderats, om de har bedömts ha tydliga inslag av bevarande av traditionella kunskaper. Gastronomiskt inriktade projekt har inkluderats i de fall det handlar om hantverksmässig produktion eller traditionsbevarande. Turismprojekten ska ha en kulturprofil. Det kan till exempel handla om att restaurera eller vårda kulturmiljöer och byggnader, eller iordningställa lokaler för kulturarrangemang. Det kan även inkludera dokumentation, information och marknadsföring. Projekt som berör till exempel hembygdsgrändar och dataspel inkluderar också.

Bedömningarna görs från fall till fall och huvudsakligen utifrån projektens beskrivning. Om beskrivningen innehåller någon form av kulturanknytning markeras projekten och genomgår en ytterligare granskning.

Landsbygdsprogrammet och LLU

För projekt inom landsbygdsprogrammet och LLU används delvis en annan metod än för de andra programmen. Det görs på grund av det stora antalet projekt i landsbygdsprogrammet och LLU.

Sökande parter kategoriserar sina projekt i variabler med förutbestämda indelningar, så kallade *insatsgrupper* och *kategorier*. Projekt inom vissa indelningar i variablerna väljs ut för en närmare granskning, tillsammans med projekt som innehåller vissa sökord i projektbeskrivningar. Det betyder att alla projekt inte behöver genomläsas, utan bara de som antingen har valt vissa indelningar eller som innehåller ett antal uppställda sökord.

För landsbygdsprogrammet görs urvalet utifrån följande indelningar i variabeln *insatsgrupper*:

- främja lokal utveckling
- infrastruktur för rekreation
- jordbruksverksamhet
- kulturhistoriska byggnader – hembygdsgårdar
- matkultur
- miljö jordbruk
- miljö i skogen
- natur- och kulturmiljöer
- samlingslokaler
- skapa nya jobb
- turistinformation
- återställa och restaurera byggnader i kulturmiljöer i renskötselområdet
- ökad konkurrenskraft
- övrig verksamhet som skapar jobb.

I variabeln *kategorier* genomläses följande indelningar:

- annan kulturhistorisk byggnad
- bad- och lekplatser
- faciliteter och infrastruktur för turistmål
- hantverk
- hembygdsgård
- jordbruk
- kultur och nöjen
- leder
- traditionell byggnad
- äventyr och upplevelser, annat
- övriga föreningslokaler
- övriga inomhusaktiviteter
- övriga kulturmiljöer
- övriga utomhusaktiviteter.

De sökord som används inom landsbygdsprogrammet är:

- kultur
- konst
- teater
- dans
- musik
- muse
- hantverk
- film
- arkiv
- gastronomi
- bibliotek
- formgivning
- medie.

Inom LLU används följande indelningar i variabeln *insatsgrupper*:

- jordbruks-, trädgårds-, skogs- och rennäringens verksamhet
- kultur och fritid
- lokala miljövärden
- miljö, klimat, natur- och kulturmiljö
- näringsverksamhet (ej jordbruk)
- Orts- och bygdeutveckling
- social utveckling
- stärka fiskesamhällen och stärka det maritima kulturarvet.

Inom variabeln *kategorier* används följande indelningar:

- bad-, motions- och lekplatser
- besöksnäring och destinationsutveckling
- dans
- film
- flera olika kultur- och fritidsaktiviteter

- främjande av unga
- immateriellt kulturarv
- kompetensutveckling och information
- konst
- konst och hantverk
- kulturhistoriska byggnader
- kulturmiljö
- leder
- museum, museal anläggning
- musik
- näringsverksamheter, flera branscher
- ort- och bygdearrangemang
- samarbeta, organisera, arrangera
- samlingslokaler
- skapa engagemang för den lokala utvecklingen.

Och sökorden som används inom LLU är:

- kultur
- konst
- teater
- dans
- musik
- muse
- hantverk
- film
- arkiv
- gastronomi
- bibliotek
- formgivning
- medie.

Urvalet av projekt enligt ovan nämnda principer resulterar i en lista med ett hanterligt antal projekt. De projekt som inte bedöms ha kulturanknytning tas bort från listan. Bedömningen av kulturanknytning medför ofta svåra gränsdragningsproblem. Projekten som har inkluderats har såväl starka som svaga kopplingar till kultur. Det förekommer att projekt med kulturanknytning endast har en begränsad del som är kulturrelaterad.

Beviljade EU-medel

I rapporten redovisas både antal projekt och beviljade medel. Anledningen till att beviljade medel redovisas i stället för utbetalda medel är att projekten har kommit olika långt. Ibland har projekten inte påbörjats när data samlas in. Oftast har de beviljade beloppen inte betalats ut än och går därför inte att mäta som utbetalda.

EU-medlen är den del som finansieras av de europeiska struktur- och investeringsfonderna. EU-medel är inte detsamma som det totala beviljade beloppet, eller den totala finansieringen. I de flesta fall krävs en medfinansiering för att projekten ska beviljas medel, därför varierar andelen EU-medel i projekten.

Beslutsdatum

Bland projekt inom Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden har det första beslutsdatumet använts för att dela upp projekten på år. För landsbygdsprogrammet och LLU använde man fram till 2021 senaste beslutsdatum. I årets, liksom förra årets, redovisning används första beslutsdatum även för landsbygdsprogrammet och LLU, för att skapa konsekvens mellan program och över tid.

Bilaga 2. Tabeller

Tabell 7. Projekt med kulturanknytning 2015–2023, antal

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Program	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning	Antal projekt med kulturanknytning
De regionala strukturfondsprogrammen	13	7	10	4	15	8	2	0	11
Det nationella regionalfondsprogrammet	0	0	1	0	0	5	9	0	0
Interreg	15	25	14	19	14	15	9	13	19
Socialfondsprogrammet	1	2	2	1	4	4	1	3	8
Delsumma	29	34	27	24	33	32	21	16	38
Landsbygdsprogrammet	-	-	-	-	-	-	87	128	95
Lokalt ledd utveckling	-	-	-	-	-	-	49	82	63
Totalt	-	-	-	-	-	-	157	226	196

Kommentar: - betyder att uppgifter saknas. På grund av förändrad metod finns inga uppgifter för landsbygdsprogrammet och lokalt ledd utveckling 2015–2020.

Källa: 2015–2020 Kulturrådet (2021).

Tabell 8. EU-medel beviljade till projekt med kulturanknytning 2015–2023, i tusentals kronor

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Program	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning	Medel till projekt med kulturanknytning
De regionala strukturfondsprogrammen	163 281	31 416	54 646	40 177	71 178	17 953	2 498	0	67 642
Det nationella regionalfondsprogrammet	0	0	4 935	0	0	16 358	25 949	0	0
Socialfondsprogrammet	6 059	8 967	13 438	6 532	23 119	35 453	18 119	17 953	52 826
Delsumma	169 340	40 383	73 019	46 709	94 297	69 764	46 566	17 953	120 468
Landsbygdsprogrammet	-	-	-	-	-	-	14 150	22 835	24 218
Lokalt ledd utveckling	-	-	-	-	-	-	11 074	27 924	22 667
Delsumma	-	-	-	-	-	-	71 790	68 711	46 886
Interreg	-	-	-	-	-	-	-	37 365	89 382
Totalt	-	-	-	-	-	-	-	106 076	256 735

Kommentar: - betyder att uppgifter saknas. På grund av förändrad metod finns inga uppgifter för landsbygdsprogrammet och lokalt ledd utveckling 2015–2020. Interreg 2022 redovisar pengar som gått till svenska partner och inte hela beviljade summan per projekt. Därför är medlen inte jämförbara med tidigare år. Ungefär 30 procent av de totala beviljade medlen till projekt med kulturanknytning inom Interreg gick till svenska partner.

Källa: 2015–2020 Kulturrådet (2021).

